

DE KEUZE VAN STIEMER

Cultuurverslaggever Jaap Stiemer presenteert wekelijks zijn keuze uit het actuele aanbod van kunst en cultuur. Van boeken tot theater, van tentoonstellingen tot concerten.

'Café 749' is gezellig, maar bedreigd. FOTO ANNE CLAIRE DE BREU

Theater over ruimtegebrek

Amsterdam bestaat volgend jaar 750 jaar. En daar is nu al het nodige van te merken. 'Café 749' bijvoorbeeld, is de eerste voorstelling aan de vooravond van deze verjaardag. In de historische Centrale Markthal in Amsterdam-West brengt Orkater een muzikale ode aan de stad. De voorstelling is ook een eerbetoon aan de Amsterdamse oudwethouder De Miranda die zich hard maakte voor betaalbare woningen voor alle Amsterdammers. Orkater werkt in deze locatievoorstelling samen met het Amsterdams Andalusisch Orkest en een grote cast van acteurs, muzikanten, stagiaires van theaterscholen en Amsterdammers. Leopold Witte tekent voor de regie van 'Café 749' en schreef samen met Geert Lageveen de tekst. Vanaf heden in april en mei te bezoeken, deze bijzondere voorstelling over een stad die woekert met ruimtegebrek. orkater.nl

Kunstcentrum met rauw randje

Wie van wilde kunst houdt op een al even ruige plek, die zou eens moeten gaan kijken in het Vrijpaleis te Amsterdam. Een vrijplaats voor de kunsten op een wel heel bijzondere plek, namelijk in de Paleisstraat, pal achter het Paleis op de Dam. Op dit moment is er nog een expositie van Peter Klashorst, maar vanaf volgend weekend weer wat anders, een interdisciplinaire kunstshow. Check agenda en openingstijden op vrijpaleis.nl.

Biografie van onbekend genie

Er zijn mensen die meerdere levens lijken te leven. Johannes Esser (1877-1946) was zo iemand. Schaakkampioen, plastisch chirurg en Mondriaanontdekker. Onder meer. Uit de biografie die David de Poel over hem schreef, 'Ik wil koning zijn', komt de genialiteit en onvoorstelbare gedrevenheid van de man duidelijk naar voren. De Poel is de partner van de kleindochter van Esser en zodoende kwam hij in aanraking met dit bijzondere leven. Een leven waarin hij onder meer een vrijstaat voorstond waarin iedereen die dat nodig had, plastische chirurgie kon ondergaan. Mooi dat deze man nu aan de vergetelheid wordt ontrukkt. Prometheus, 344 blz, 25,99 euro.

MUZIEK ALBUM OVER OVERLEDEN VROUW

'Alle banale clichés maak je echt mee'

Singer-songwriters hebben van oudsher het hart op de tong gehad, maar veel persoonlijker dan 'Wherever you are' kan een album niet worden. In vijftien liedjes boekstaft Philip Kroonenberg het overlijden van zijn grote liefde en de emotionele nasleep daarvan.

Tekst Chris van Oostrom Foto Claudia Otten

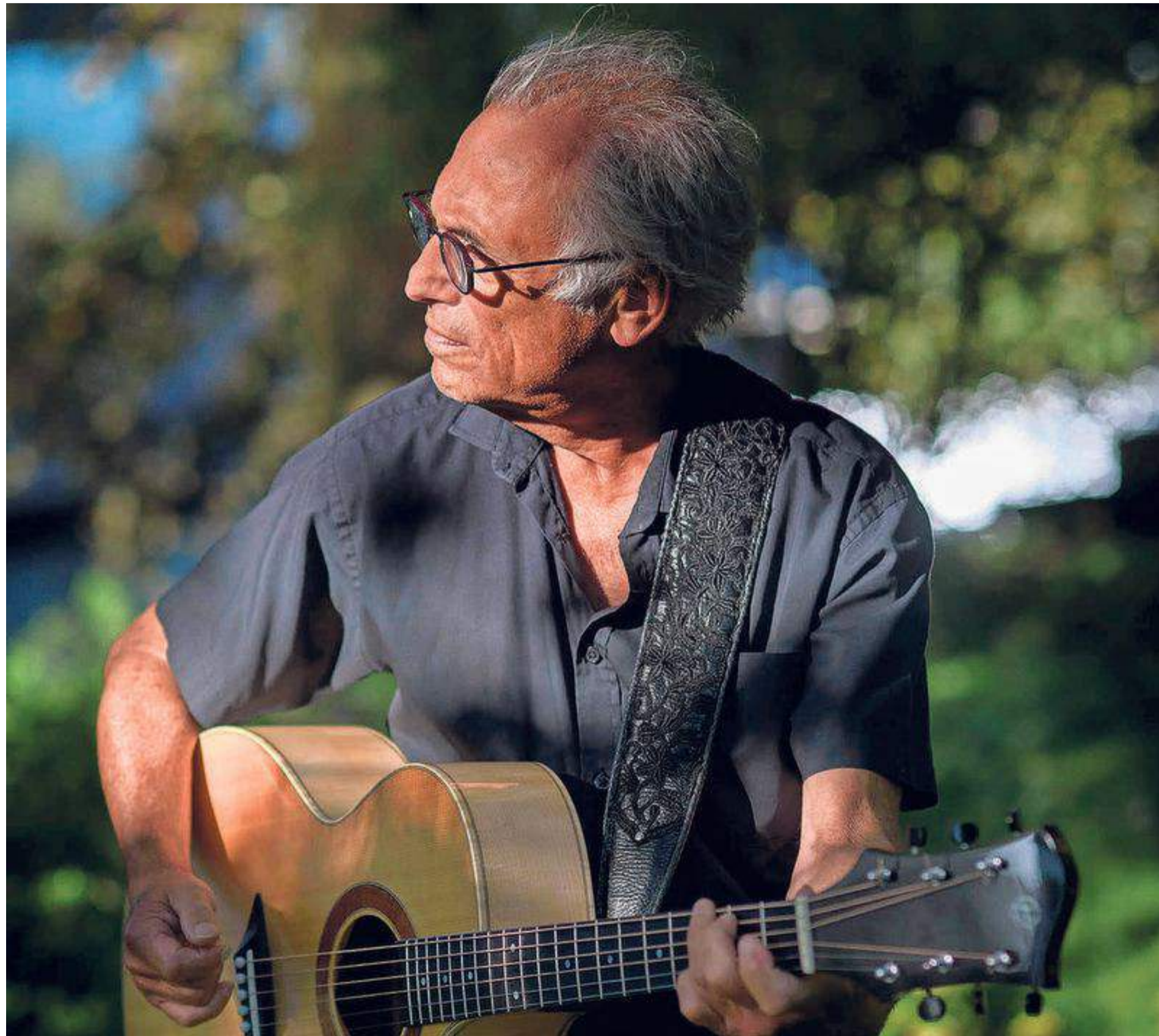
Journaliste en tv-presentatrice Jellie Brouwer, de partner van Kroonenberg, stierf in juni 2023 aan de gevolgen van tumoren die haar ingewanden hadden aangetaast. Zeven jaar eerder was er al borst- en maagkanker bij haar geconstateerd. Beide fasen van het ziekteproces werden door de Scheveningse zanger in even aangrijpende als directe songs gedocumenteerd. Je zou dus kunnen zeggen dat 'Wherever you are' met de voorganger 'Some more time' (2019) een tweeluik vormt. Laatstgenoemd album, dat grotendeels geschreven werd in de wachtkamers van ziekenhuizen, handelde over de extra tijd die het koppel werd gegund na een succesvolle operatie. De nieuwe plaat staat daarentegen in het teken van het leven op wat de zanger 'death row' noemt – de gruwelijke momenten waarop je tot het besef komt dat 'the lawyers have lost the case'.

„Op 30 november 2022 viel het doodvonnis”, aldus Kroonenberg. „Dat was de uitslag van de scan die de dag daarvoor was gemaakt. Twee weken na dat doodvonnis bleek het een heel andere kanker te zijn, geen uitzaaiing van de vorige. Een soms langzaam groeiende, maar Jellie had weer pech, want

deze ging juist heel snel.” 'Wherever you are' vinkt alle stadia van een aangekondigde dood af: de emotionele ontredde, de sterke aanwezigheid van de afwezige geliefde in kamers die ooit door haar van lust en leven werden voorzien, de vrees voor de overlevende stiltes. Kroonenberg: „Ik heb er zo tegenop gezien dat Jellie er niet meer zou zijn. Dat ik overal haar spulletjes zou zien. Zij was degene die alles hier inrichtte. Het is helemaal Jellie, dit huis. En eerlijk gezegd heb ik nog steeds niks opgeruimd. Haar pantoffels staan nog naast het bed. Het is geen fetisjisme of dat ik dat ook altijd zo wil houden, maar ik ben er nog niet aan toe gekomen. Ik laat de kinderen daarin de leiding nemen en die kunnen bepalen wanneer ze daar zelf aan toe zijn. Maar het gekke is dat ik er dus zo tegenop zag en dat het me toch is meegevallen toen het dan ook eenmaal gebeurd was. Ik ben niet in elkaar gezakt, ik kan hier leven terwijl haar kleren nog in de kast zijn en een stapeltje boeken en haar horloge nog op haar nachtkastje liggen. Ik barst niet iedere keer in snikken uit wanneer ik het zie.”

Gezelligheid

'I would much rather die in your place than be left to stay behind', zingt Kroonenberg niettemin en

Philip Kroonenberg.

„Het is niet zo dat ik daar zeg geen zin meer te hebben in mijn leven en dat ik zelfmoord zou willen plegen. Maar ik had het beter gevonden als Jellie was blijven leven, ook ten opzichte van de kinderen. Zij bracht de gezelligheid in huis en veel kunst en cultuur. Dat was haar grote liefde: boeken en architectuur, naar steden gaan. Ik ben veel saaiër, het enige wat ik doe is liedjes maken en een beetje wandelen. Mijn kinderen nemen me nu mee naar voorstellingen, wat Jellie ook altijd deed, want zelf verzin ik dat allemaal niet. Dus ja, als ik me had kunnen opofferen als iemand me had gezegd 'ga jij maar', dan had ik het graag gedaan.”

De liedjes zijn onveranderlijk van akoestische snit. Gitaar, spaarzame maar hallucinerende piano-accenten en de bijna feestelijke harmonievocalen van oudste dochter Patsy – meer heeft Kroonenberg doorgaans niet nodig. De invloed van Bob Dylan circa 'The Freewheelin' is onmiskenbaar, maar Kroonenberg doet niet aan cryptische metafoeren of symboliek. De taal laat geen ruimte voor interpretaties, de ontzuchteren- de waarheden worden onverbloemd opgedist. 'Broken

down', dat over het nu toch echt weigerende, aan afbraak onderhevige lichaam handelt, heeft evenwel een bijna opbeurende cadans, wat een intrigerende frictie tussen vorm en inhoud genereert.

Golfballetje

„Ja, het meest catchy liedje op de plaat gaat over het verdrietigste moment van dat halfjaar”, zegt Kroonenberg daarover. „Maar ik kon er niets meer aan doen. Met sommige liedjes is het als met een golfballetje dat in het putje valt en je er dan niet meer zomaar uit krijgt. Maar toen Patsy begon mee te zingen, was ze net als jij in de war van hoe vrolijk het was. Ze zei: 'Wat is dit?' Het was bijna pijnlijk.” In 'Goodbye' moet de stervende

zich voorbereiden op het einde, terwijl de ander zich schrap zet voor een leven zonder haar. Elkaar troost bieden in zo'n situatie lijkt een onmogelijke opgave. „We stonden stil bij het verdriet van de ander. Jellie had natuurlijk de grootste klus te klaren en ik probeerde er op een niet opdringerige manier altijd voor haar te zijn. Je kunt ook te veel willen zorgen en troosten. Maar Jellie was heel zelfstandig in het dragen van haar verdriet. En zeker op het eind was ze vastberaden: nu is het afgelopen. Toen haar lichaam het helemaal niet meer deed, kon ze ook haar emoties niet meer verwerken en konden we ook niet meer met elkaar praten. Ze moest zich terugtrekken in een soort kelder en het was toen wel ingewikkeld om dan

Philip Kroonenberg

'Wherever you are' verscheen onlangs bij Excelsior. De komende periode speelt Kroonenberg onder meer in Den Haag en Amsterdam en komende zomer op de Parade in Eindhoven, Rotterdam, Den Haag, Utrecht en Amsterdam. Meer informatie: philipkroonenberg.nl

toch heel dichtbij te blijven. Op het laatst was samenzijn alleen nog maar verzorgen. Het verdrietigste is dat je dan al eigenlijk afscheid genomen hebt. Daar gaat het liedje 'Alone' over.”

Er wordt op 'Wherever you are' niet alleen maar achteromgekeken. In 'New life', dat met zo'n titel vanzelfsprekend als afsluiter geprogrammeerd is, staan heden en toekomst centraal. „Patsy zei: 'Je moet ook een liedje maken over hoe het nu is.' En dat deed ik. Het werden er twee, want toen de plaat al klaar was schreef ik ook 'Taking time', waarmee ik misschien mijn optredens ga openen. Want ik kwam erachter dat je al die banale clichés ook echt meemaakt: iemand zei tegen me dat ik de tijd moest nemen. En dat kwam binnen. Ik had daarvoor steeds maar het gevoel gehad dat ik iets móest – verdriet voelen of op zoek gaan naar een nieuwe liefde. Iets onrustigs in me.”

Over de vraag of hij zich nu ook een leven met een nieuwe partner kan indenken, moet hij eerst even goed nadenken. „Ik kan me zo voorstellen dat wanneer je elkaar ziet, op een moment dat ik eraan toe ben en die ander, die ik nu dus nog niet ken, is dat ook, dat je dan denkt: waarom niet? Maar nu zou het nog als vreemdgaan voelen. Het zou heel raar zijn. Maar ik kan heel goed alleen zijn.”